

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

In de oneindige berichtgeving over de coronacrisis trof mij er eentje midscheeps. Het was nu zaak om op de geestelijke gezondheid te gaan letten. Het zou kunnen zijn dat de recente en ongetwijfeld noodzakelijke maatregelen net de spreekwoordelijke druppel zouden kunnen zijn waardoor de samenleving het niet meer volhoudt. Ik heb niet meteen de neiging om de rellen in Rotterdam of de nieuwe religie met nieuwe sekteleiders in dat merkwaardige verbond van fascist en goeroes daaronder te scharen. Maar wie het wat wetenschappelijker aan zou vliegen, zou kunnen argumenteren dat het ook met onze collectieve geestelijke gezondheid slecht gesteld is. Toch was dat niet wat mij aan dit bericht trof. Het vroeg naar mij terug. Naar mijzelf. Of ik het zou kunnen stellen zonder vooruitzichten. Zonder perspectief. Natuurlijk ben ik er zelf als de kippen bij om mijzelf streng toe te spreken. Om te zeggen dat ik niet moet overdrijven. Dat anderen er veel slechter aan toe zijn. Dat ik niet alleen ben. Ruim behuisd. Dat ik geen thuisonderwijs hoef te geven. Met als enige werkplek de keukentafel waar de kinderen natuurlijk ook om aandacht vragen. Of angstig, omdat ik ook nog wel andere kwalen heb en corona mij misschien wel fataal zou kunnen worden. Dat heb ik allemaal niet. Dat de muren je aanvliegen omdat je niemand ziet. Ik heb altijd in ieder geval mijn studieboeken om mij heen die ik graag als mensen, als wijze en oude raadgevers zie. Maar lukt het mij nog een keer? En weer en weer en weer?

Vorig jaar rondom deze tijd was de kerk leeg. Slechts een camera registreerde de advents - en kersttijd. Een kleine cantorij hield de lofzang gaande. Stille getuigen uit die tijd zijn vandaag nog altijd te zien in het Rijksmuseum waar een fotograaf onze lege kerk fotografeerde tijdens de strenge lockdown op Kerstavond. Naar onze gewoonte brandden de waxinelichtjes overal. De Kerstboom groot en stralend als altijd. Een kerk kortom, overduidelijk ingericht op een grote toestroom van mensen die niet kwamen. Maar in plaats daarvan en prominent op de foto's aanwezig: lege stoelen. En daar in het midden - ik heb het al vaker geciteerd - de volgens het journaal wanhopige pastor in zijn lege kerk.

Dat was ik toen niet hoor! Sterker nog: ik was bijzonder gemotiveerd om dan tenminste nog in deze uitgekledede vorm de lofzang gaande te houden en stelde me maar voor dat achter het oog van de camera een gemeente aanwezig was, misschien wel breder dan de muren van deze kerk, die hetzelfde wilde. Maar toch en inderdaad, hoe lang houdt een mens dat vol? Redden we nog een periode? Halen we weer een Kerst zonder aanwezigen of weer teruggebracht tot maximaal dertig? Vraagt dat niet veel en misschien wel teveel van onze mogelijkheden en van ons uithoudingsvermogen? Hadden we net weer een beetje leven in de kerk en in het theater, lijkt het nu toch weer doods en bar, stil, leeg en vruchteloos te worden.

Wat mij bemoedigt in de lezingen van vandaag is het feit dat wij Advent niet verwerven. Advent, de tijd van verwachting, komt niet omdat het er de tijd voor is of omdat het in de lucht hangt. Integendeel! Als wij het begin van onze beide lezingen, over Abraham en over Zacharias, serieus nemen, dan is het veel meer zo dat de komst des Heren ons overvalt, middenin ons dagdagelijks bestaan. Middenin het gewone

leven, vol ditjes en datjes. Een oude man zit wat te suffen voor zijn tent op het heetst van de dag. Een andere oude man en zijn oude vrouw leven al een leven lang onberispelijk voor God. Wandelend in al zijn geboden en gerechtigheden. En o ja, hij, Zacharias, maakt zich op om naar de tempel te gaan en daar, naar gewoonte, het wierookoffer te brengen. Onze anderhalvemeter samenleving begint zoets als routine te worden. Mijn bril beslaat niet eens meer als ik mijn mondkapje opzet. Het obligate gesprek over het weer heeft reeds lang geleden plaatsgemaakt voor een uitwisseling van de nieuwste, vooral vermeende feiten. En als de zeventien miljoen virologen die wij inmiddels allemaal zijn horen we even beleefd alle scenario's en oplossingen aan. Dit gewone, eenvoudige leven. Het routineuze leven. Het leven zonder al teveel hoogte - en dieptepunten wordt dus bijbels gezien helemaal niet afgewezen. Het is het leven zoals het is. De hoofdpersonen zijn zoals wij. Niet bijzonder verwachtingsvol of vol enthousiasme. Eerder blij dat de dag erop zit. Dat je even voor je tent kan uitrusten. Of trouw aan de routine van de dag. Naar de tempel van Jeruzalem omdat het je beurt is. Omdat van de dagorde van Avia bent en er nu eenmaal elke dag tempeldienst is. En zo ben je langzaam maar zeker oud geworden, zonder dat er nu veel spectaculaires in je leven gebeurd is. Zoals dat, denk ik, voor de meesten onder ons geldt. En middenin dit gewone leven meldt zich God.

Ons wordt dus niet gevraagd of we er zin in hebben. Of moed. Of voldoende mentale weerbaarheid. En o wee, dan is er vast wel ergens een trainingsprogramma of een cursus waar we heen moeten. Het kan ergens een opluchting zijn dat we daarvan ontslagen zijn. God ziet ons en treft ons aan daar waar wij zijn. Middenin dit niet zelden hopeloze bestaan. Hij slaat ons mild gade in hoe wij dat doen, leven. Dat gaat

soms met bewonderenswaardige veerkracht, zoals we ons ook nu weer door deze tijd heen slaan. Misschien nu wel extra vasthoudend aan onze routines, aan onze gewoonten. Maar meer dan dat is het niet. Wij zitten voor onze tent. Wij gaan naar de tempel. Wij proberen een beetje onberispelijk te leven.

Dat God in ons midden komt, is niets minder dan een wonder. Een gebaar van God. Een gebaar, een initiatief dat ook geheel en al van Hem uitgaat. Niets, zomin in onze eigen persoonlijkheid en psyche maar ook geen teken in de samenleving om ons heen, geeft daar aanleiding toe. God komt. God is er. Grondeloos in ons midden. Als een dief in de nacht. En op een of andere manier is dat ook een bevrijding. Stel je voor dat wij er dit jaar weer de kracht voor zonden moeten opbrengen? Een of ander vertrouwen. Dat wij iets zouden zien wat anderen blijkbaar niet zien. Alsof de gemeente zou bestaan uit louter verwachtingsvolle mensen. Alsof er niet heel veel is waarbij ook wij de moed verliezen. Alsof bij ons niet onderhand de reserves wel op zijn. Alsof wij niet op onze laatste benen lopen. Als Abraham en Sarah, als Zacharias en zijn Elisabet...

We hoeven het zelfs niet te geloven. We kunnen toch onmogelijk volhouden dat dit de menselijke reactie is op de hemelse verkondiging van God. Abraham en Zacharias doen er wijselijk het zwijgen toe. Sara lacht in haar tent. Zal er op haar leeftijd nog toekomst zijn?

Toch is het duidelijk dat de bijbelschrijvers ons daar niet willen hebben. De lach van Sara wordt door de Allerhoogste kritisch ondervraagd. Wat was dat voor een lach? Was dat misschien toch niet een cynische? Een lach waaruit alle wezenlijke vrolijkheid verdwenen is? De alles

onderuithalende lach waarvan de social media vol staan? De lach die de treurig stemmende werkelijkheid bevestigt en nooit aan de kant van de hoop gaat staan? Misschien wel de hoop tegen wanhoop in? Het op het ongeloof en het cynisme bevochten vertrouwen? Ook Zacharias wordt tot zwijgen gebracht. Wat God zegt, kan niet. Dat is niet realistisch. Dat zal nooit gebeuren. En Zacharias heeft gelijk. Het kan ook niet. En toch zal het gebeuren.

Maar wat dan? Wat moeten we dan? Om het te geloven is misschien wat veel. En we zien ook aan Abraham, Sara en Zacharias dat ze dat niet kunnen. Maar ze worden wel uitgedaagd, uitgenodigd tot iets anders. En dat is om hun cynisme en mogelijk ook hun realiteitszin te laten varen. Of tenminste dat even te suspenderen, tussen haakjes te zetten. Niet voor niets las ik uitgerekend bij Kierkegaard die mooie zin: "Als je alles wantrouwt en niets meer gelooft, ben je begonnen te geloven in het kwade." Dat is misschien wel het grootste kwaad dat ons, dat mij, in deze tijd bedreigt. Om je over te geven aan het wantrouwen en het ongeloof. En Kierkegaard heeft gelijk: daarmee begin je te geloven in het kwade. In de slechte afloop van de dingen en de mensen. Geloof is wat veel en ik denk ook wat veel gevraagd voor de kleine en kwetsbare mensen die wij zijn. Maar we zouden ons, zoals de cantate het zo mooi zal zingen, ons kunnen zetten op de baan van het geloof. Dat heeft iets van een route. Een weg. En dat gaat met kleine stapjes. Een weg die je wil gaan, ook al weet je misschien niet precies waar naartoe. Maar je was even niet van plan om iets anders te doen. Want die route leidt naar cynisme, wantrouwen, ongeloof. En dat brengt ons zeker niet verder. Laten wij het voorlopig even houden bij die kleine tekenen van Gods aanwezigheid. Elisabet intrigeert mij in dit verband. De tekst doet vermoeden dat zij weinig weet heeft gehad van dat grote

verhaal tussen Gods gezant Gabriel en Zacharia. Wat zij wel weet is dat zij ongedacht en onverwacht een nieuwe toekomst heeft gekregen. Er groeit toekomst, een kind in haar. En daarmee heeft de Heer naar haar omgezien en haar smaad bij de mensen weggenomen. Dat is een wonder boven wonder. Maar het is ook een klein teken van hoop dat ons ten deel kan vallen. Zelfs in een verder lege kerk. Misschien zelfs wel juist dan. Omdat het zo persoonlijk is. Zo slecht uit te leggen. Maar wat je wel bemoedigt en uitnodigt om de weg van het vertrouwen te gaan. Dan wordt de wereld toch net even anders.

Amen.